



### Pääkirjoitus

**O**lipa kerran tehdas, jossa tehtiin tuotteita kierrätysmateriaalista. Kertaalleen tai useampaan kertaan käytettynä materiaali oli huonontunut laadultaan ja tuotteet eivät olleet priimaa. Materiaaliin päätettiin sekoittaa neitseellistä uutta materiaalia, jotta laatu paranisi. Molemmat materiaalit kuskattiin tuhansien kilometrien päästä tehtaaseen fossiilista polttoainetta käyttävillä kuljetusvälineillä.

Tehtailija oli osakkaana energiantuotantoyhtiössä, jonka vuoksi hän sai osinkoja, kun energiaa käytettiin. Toisaalta tehtaaseen oli asennettu laitteita, joissa käytettiin tehtaan tuottamia tuotteita. Molempi parempi, tehtailija tienasi. Miltä tämä tarina kuulostaa?

Yhteiskunnassamme painotetaan tehokkuutta, energia-, materiaali- ja resurssitehokkuutta. Päätetään ratkaisu ja siirrytään eteenpäin. Ota selvää, hoida asia nopeasti ja tehokkaasti. Tehokkuusajattelun myötä yksilö voi kaivaa poteron syvemmäksi ja olla tätä mieltä nyt ja ikuisesti. Hän on osansa tehnyt, vaikka päätös on joskus hätköity. Pitäisikö kuitenkin pysähtyä ja kysyä, mihin on kiire ja miksi? Onko vaivanamme näköalattomuus? Miksi vain tehokkuutta ja rahaa ihannoidaan?

**L**uonto ja ihmiset jäävät heikoimman asemaan. Toki meistä riippuvista syistä teoilla alkaa olla tulipalokiire ilmastonmuutos ja luontokato suurimpina uhkakuvina. Monijäseniset tutkijayhteisöt ja asiantuntijat ovat jo pitkään varoittaneet luonnon ekosysteemien romahtamisesta ja sen moninaisista vaikutuksista. Kukaan ei saa korvauksia menetyksistään, kun maksajaa ei ole. Nyky-yhteiskunnan voitontavoittelu on tullut päätepisteeseen, rahalla ei voida korvata luontokatoa ja selvitä voittajina maaliin.

Puhutaan paljon viherpesusta, foliohattuilusta, nimby-ilmiöstä ja placebo-vaikutuksesta. Peitelläänkö näiden avulla totuutta, eikä uskalleta katsoa peiliin? Ratkaisukeskeisyys on unohtunut. Tarvitaan neuvoja käytännön tekoihin, tietoa kyllä löytyy. On tärkeää arvioida, millä värillä tieto on väritetty. Ihmiset tuntuvat yrittävän viimeiseen saakka. Rakennetaan teollisia tuulivoimaloita, tuotetaan kaupallisia hyönteishotelleja ja siirtoistutetaan metsänpohjaa, kunntaa päiväkotien pihalle mikrobialtistuksen takaamiseksi lapsille. Lähi-metsistä voi olla jäljellä ehkä rippeet tai vain muisto. Mistään ei saa

# Maailmantuskan artikkeli



40-vuotiasta, saati 150-vuotiasta puuta siirtoistutettavaksi ennallistettavalle luontoalueelle. Lahopuutkin on siivottu pois. Jotkin lajit ovat herkempiä kuin toiset. Jos niiden elinympäristö tuhoutuu kerran, laji ei voi palata ehkä milloinkaan.

Mitä sitten pitäisi tehdä, jos ei saa rakentaa tuulivoimaa, ydinvoimaa, ei saa polttaa puuta, hiiltä tai muuta. Sähköä pitäisi tuottaa, akkuminaaleja ja metalleja kaivaa entistä enemmän yhteiskunnan käyttöön. Miten olisi, jos toppuutellaan hiukan vauhtia ja tyydytään vähempään sekä mietitään, mitä ilman emme voi elää. Panostetaan kiertotalouteen ja kestäviin innovaatioihin. Annetaan luovuudelle aikaa ja ajatuksille tilaa. Kasvatetaan omavaraisuusastetta, ollaan lasten kanssa läsnä ja perustetaan keittiöpuutarha.

**I**lman luontoa emme voi elää. Sen verran pahoinvointi, masennus, elämäntapasairaudet ja muut haasteet ovat yleistyneet luontokadon kiihtymisen myötä. Kestävä tulevaisuus syntyy ainoastaan korjaamalla luontosuhde, joka on osalta ihmisistä heikentynyt tai jopa kadonnut.

*Teksti: Heli Hämäläinen, Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piirin puheenjohtaja*



Puheenjohtaja Heli Hämäläinen  
p. 044 2978 200  
heli.hamalainen78@gmail.com



Aluesihteerinä Teemu Tuovinen  
p. 040 934 6320  
pohjanmaa@sll.fi

Piirihallitus 2022: Pj Heli Hämäläinen, Vpj Hannu Tuomisto, Kirsi Haapamatti, Mikko Viitasalo, Seppo J. Ojala, Pentti Kananoja, Ralf Wistbacka, Niko Mäkelä ja Kari Hongisto. Varajäsenet Hannu Saari ja Birthe Weijola.

*Pohjanmaan piirin kesäkuvakisa*

KESÄLUONNON HELMET

Ota kuva kesäluonnon helmestä, aihe on laaja ja vapaa. Mikä tahansa voi voittaa; omaperäinen, hauska, taiteellisen kaunis.

Lähetä kisakuva meille 31.8.2022 mennessä

pohjanmaa@sll.fi

Tai julkaise se Instagramissa tunnisteella

#sllpohjanmaakesakisa2022

Muistamme kolmea parasta pienellä palkinnolla.



Kuva: Hannu Tuomisto

## Luontovihaa ja asenneongelmia - mikä ihmisiä vaivaa?

**S**uomalaiset ovat luontokansaa, sanotaan. Toisen tiedon mukaan Suomesta ei löydy juurikaan maata, jota ihminen ei olisi tavalla tai toisella muokannut ja muuttanut, luonnontilaiset suot taitavat olla liki niitä ainoita koskemattomia alueita.

Suomalainen luontokansa toimii omituisesti. Viimeaikoina on rannikolta löytynyt avuttomia merikotkia, joilla on hauleja ympäri kehoa. Lyijymyrkytys on milligrammojen päässä ja lääkitys ravitsevan ruoan kanssa auttaa alipainoiset kotkat taas toivon mukaan siivilleen. Jollakin on edelleen silmitön viha petolintuja kohtaan vaikka merikotka harventaa mm. vihattujen merimetsojen kolonioita. Samoilla seuduilla vihataan mm. susia, jotka harventavat kettu- ja supikoirakantaa. Ihminen tuntuu olevan ajoittain ihan pihalla luonnon kiertokulusta ja ymmärrys syy-seuraussuhteista on kadonnut täysin.

Viimeisten hankien aikana luontoharrastaja löysi kiinni solmittuun jätesäkkiin laitetun saukon ruumiin metsästä. Herää kysymys, mitä on tapahtunut. Saukko on toki voinut jäädä tietä ylittäessä auton alle. Miksi tahallisesti tai vahingossa kuollut saukko pitää kuitenkin sulloa muovisäkkiin ja kuskata metsään? Luonto kyllä hoitaa ja kierrättää tehokkaasti kaiken ilman jätesäkkiäkin.



ilmoitus reviiiristä tai muusta vaarasta. Ehkä juuri sinusta, joka menit liian lähelle pesää.

Välillä tulee mieleen, että miten kauas luonnosta ihminen oikeasti on jo vieraantunut?

Yhä edelleen joistakin paikallislehdistäkin voi lukea ”uutisen” jossa susi on tappanut hirvenvasan. Mitä uutista siinä on? Tai onhan se hyvä uutinen, että luonto toimii juuri niin kuin sen pitääkin. Luonnossa toisen elämä on toisen kuolema heikompi jää vahvemman saaliiksi. Luonnossa ei ole kaunista eikä rumaa, luonnossa on luonnon lait ja siellä taistellaan ravinnosta ja elintilasta.

**L**aululintukaan ei huvikseen visertele, ei ainakaan meille ihmisille. Menossa on soidinlaulu, kosioriitti tai

**Teemu Tuovinen**

*Puheenjohtajan esittely*

## Näkkää lähiluonnon upeus!

*Filosofian maisteri, biologi ja ympäristöalan opettaja, alajärveläinen Heli Hämäläinen, 43, on Suomen luonnonsuojeluliitto ry:n Pohjanmaan piirin puheenjohtaja. Moninaisesti yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa mukana oleva Heli tietää, että Luonnonsuojeluliiton paikallistoiminnassa on käsillä sukupolvenvaihdos.*

”Olin ihan tavattoman otettu siitä, että minut valittiin tähän tehtävään. Luotamuksenosoitus tuntuu mukavalta. Samalla ajatukset ovat hieman sekaisinkin, sillä en aivan tarkkaan vielä tiedä, mitä kaikkea puheenjohtajan titteli tuo mukanaan. Jotkut varoittelivatkin minua ennalta, että älä nyt lähde, kaikki aikasi mence! Mutta minä ajattelen, että omapa on ajankäyttöni. Luonnonsuojelu on minulle niin tärkeä asia, että olen sen eteen valmis toimimaan.”

Heli Hämäläinen opettaa Järviseudun ammatti-instituutti JAMI:ssa luonto- ja ympäristöalan tutkinto-opiskelijoita. Opettajan työssä on vierähtänyt viitisentoista vuotta. Ennen opettajuuttaan Hämäläinen teki jo lähtöä tutkijan uralle. Kalatalousbiologin opintojen myötä hän kiinnostui loisista ja oli mukana tutkimusryhmässä teeman ympärillä. Väitöskirjan tekeminen lopulta jäi, mutta opettaminen onkin sittemmin tuntunut oikealta ammatinvalinnalta.

”Olen kiinnostunut monenlaisista asioista. Ehkä tutkijan työ, keskittyminen vain yhteen aihealueeseen olisi minulle liian yksipuolista”, Hämäläinen pohtii.

Luonto- ja ympäristöalalla opettaminen ei ainakaan sitä ole. Hämäläisen oppilaat ovat aikuisopiskelijoita, joiden kanssa hän tekee monipuolisesti erilaisia projekteja.

”Oppilaiden kanssa olemme päässeet tekemään yhteistyötä monien sellaisten tahojen kanssa, jotka myös omalla alallaan ovat tekemisissä suomalaisen luonnon parissa. Olemme esimerkiksi ennallistaneet arvokkaita elinympäristöjä yhteistyössä Metsähallituksen kanssa.”

Myös 4H-järjestö on Heli Hämäläiselle tärkeä, ja myös sen kautta on päästy tekemään luonnonhoitotöitä.

”Ajattelen, että luonnonsuojelupiirin on tärkeää tehdä yhteistyötä ajatusmaailmaamme lähellä olevien muiden toimijoiden kanssa.”

Piirin uusi puheenjohtaja toivoo, että pohjalaiset näkisivät oman lähiluontonsa tarkemmin. Ymmärtäisivät, että sitä kannattaa vaalia ja sitä myös voi vaalia.

”Moni tuntuu olevan siinä uskossa, että maailmassa vain tapahtuu asioita, joille ei voi mitään. Totuus on, että asioihin voi kyllä vaikuttaa ja meillä Suomessa kansalaisilla on myös oikeus vaikuttaa. Jos lapsille tärkeä retkimetsä tai kyläläisten paras marjametsä aiotaan hakata, kyllä siihen on mahdollisuus ennalta vaikuttaa. Yhteiskunnassa tehdään paljon hätiköidyiltä vaikuttavia päätöksiä, eikä perusteluja esitellä riittävästi ja tuhotaan nopealla tahdilla ympäristöjä. Vaikka toisenkinlaisia ratkaisuja voitaisiin tehdä. Uskon, että luonnonsuojelupiiri voi auttaa ihmisiä, joita ympäristön kohtelu askarruttaa. Keinoja on, ja yhdessä voimme vaikuttaa”.



Aktii-

visesti monessa mukana oleva Heli Hämäläinen sanoo luonnonsuojelupiirin ja maakunnan luonnonsuojeluyhdistyksien kärsivän samasta trendistä kuin moni muukin yhdistystoiminta. Väki vanhenee, vapaaehtoistoiminnan hallitukset ukkoontuvat.

”Annan todellakin kaiken kunnian niille kokeneille, luonnonsuojelun superammattilaisille, joita meidänkin piirissä on. On kuitenkin selvää, että nuoria pitää saada mukaan enemmän. Luonnonsuojelutyö ja vaikuttaminen luonnon puolesta tapahtuu pitkälti sosiaalisessa mediassa, ja sen valjastaminen on tärkeää. Erityisesti haluaisin painottaa sitä, että mukaan luonnonsuojelutyöhön voivat tulla kaikki, koulutukseen tai omaan luontokokemukseen katsomatta. Yhteinen luontomme on meidän tavallisten ihmisten asia. Ei vapaaehtoistyössä tarvitse olla biologi. Tässä työssä on monta eri tapaa toimia.”

Heli Hämäläinen ei lomallaan pakene Lapin luontoon, sillä kotikonnuilla riittää upeaa luontoa ihasteltavaksi. Hän kannustaakin ihmisiä hoksaamaan, että myös pohjalaispitäjissä on kaunista, koskematonta luontoa, jolla kelpaa ”trossata”.

”Alajärvellä suosikkipaikkojani ovat Pyhävuori, jolta siintää Lappajärvelle aivan Kolin veroiset maisemat. Toinen mahtava kohde on Lohijoki, jossa aivan luontaisesti elää purotaimenta. Tällaisia helmiä meillä on.”

*Teksti Kirsi Haapamatti*



# Lestijärven pelastamisesta

**L**estijärven veden laatu on viime vuosina huolestuttavasti heikentynyt. Tämän on saanut aikaan 1960-luvulta alkanut metsien ja soiden ojitus. Tätä ennen järvi oli karu ja kirkasvetinen, näkösyvyys yli 3 metriä. Tällä hetkellä järvi on ekologiselta tilaltaan vielä erinomaisessa kunnossa, mutta sitä voidaan pitää kuitenkin pilaantumisen ja kuormituksen herkkänä järvenä. Vuonna 1981 Teerinevan turvetuotantoalueen suojavallit murtuivat runsaan sadannan aiheuttamien tulvien johdosta. Kaikki Teerinevan kuivatusvedet pääsivät vapaasti kulkeutumaan Lehtosen jokea pitkin järveen. Tämä aiheutti järven tummumista ja rehevöitymistä. Siika- ja taimenkannat katosivat ja järvestä esiintyi runsaasti sinileväkukintoja. Tällä hetkellä veden laatu on toipunut pahimmasta, mutta pohjan sedimenttitila on edelleen hyvin kriittinen.

Ilmastonmuutos tulee lisäämään vuotuista sadantaa ja tästä yhä suurempi osa tulee vetenä sulaan maahan. Ravinne-, kiintoaine- ja humuskuormitus tulee kasvamaan jo nykyisellä metsien ja maankäytöllä, ellei mitään tehdä. Kuivatusojien laaja verkosto korostaa riskiä. Lestijärven valuma-alueesta noin puolet on suota ja tästä noin 4/5 on ojitettu. Vuonna 2018 Kolmen VYYHTI 3-hankkeen toimesta Lestijärvestä tehtiin valuma-alue selvitys. Järven tilaa selvitettiin ottamalla vesinäytteitä järveen laskevista vesistöistä. Hankkeessa tehtyjen laskelmien (VEMALA -mallinnus) mukaan Lestijärveen päätyy vuosittain kiintoainetta 857 tonnia, mikä on suuri uhka järven ekologialle. Järvi tummuu ja pohjasedimentti kasvaa entisestään. Lopputulemana on vääjäämättömästi muikkukannan katoaminen ja tilalle tulee runsastuva särkikanta. Järvi tarvitsee lisää vesitaloudeltaan luonnontilaista valuma-aluetta. Ojitettua pinta-alaa tulee vähentää. Ensisijaisesti tulee palauttaa luonnontilaan paksuturpeiset ja puuntuotoltaan vähäarvoiset suot.

Tällä hetkellä Teerineva on ojitettu suo, jonka päästöt järveen ovat mittavat. Nevan tulvarakenteet ovat rapistuneet ja keväisin tulvavedet purkautuvat hyvin nopeasti järveen tuoden ravinteita ja kiintoainetta järveen. Teerineva on edelleenkin suurin yksittäinen Lestijärven kuormittaja ja sen palauttaminen osittaiseen luonnontilaan olisi järven tulevaisuuden kannalta erityisen merkittävää. Vaikka Teerineva ei enää ole luonnontilainen suo, olisi sen ennallistaminen ja suojeleminen täysin perusteltua ja sopisi siten hyvin Helmi -ohjelman kohteeksi.

Mikäli Lestijärvi päästetään rehevöitymään, tämän 64 km<sup>2</sup> laajan järven ”korjaaminen” on käytännössä mahdotonta. Alueelta tai koko maasta

ei löydy sellaiseen riittävästi rahoitusta. On siten välttämätöntä ja huomattavasti edullisempaa tehdä ennaltaehkäisevään vesiensuojelutyötä. Ympäristönsuojelu on yhteiskunnalle aina halvempaa kuin sotkujen korjaaminen jälkikäteen.

## Toimenpiteitä järven pelastamiseksi

1. Käynnistetään monivuotinen kunnostusohjelma järven pelastamiseksi. Ohjelman johdosta ja toteutuksesta vastaa Lestijärven kunta ja yhteistyökumppaneita ovat kunnassa toimivat järjestöt. Ensimmäiseksi laaditaan Lehtosen joen ja Pappilanpuron kunnostussuunnitelma Pirityiset ry:n rahoituksella. Aikataulu 1.5.-30.10.2022. Suunnitelma sisältää kosteikkojen, pintavalutusenttien ja selkeytysalaiden rakentamisen ja kunnostamisen molemmille valuma-alueille. Ensimmäiset kunnostushankkeet käynnistyvät vuoden 2023 aikana ELY-keskuksen vesiensuojeluohjelman rahoituksella.
2. Käynnistetään aktiivinen vuoropuhelu maanomistajien (valtio, seurakunta ja yksityiset) kanssa, jolla pyritään saamaan kaikkien tuki kunnostushankkeille. Kunnostusohjelmalle laaditaan tiedotussuunnitelma, jonka toteutuksesta vastaa kunnan nimeämä tiedottaja. Tiedotuskanavat ovat: Keskipohjanmaa -lehti, Lestijoki -lehti, kuntatiedote, Facebook, kunnan nettisivut. Pidetään säännöllisin väliajoin kuntalaisille ja mökkiläisille infotilaisuuksia ohjelman etenemisestä.
3. Kunnassa keskeisesti vaikuttavat yritykset (OX2 ja FinnSpring) kutsutaan mukaan ohjelma toteutukseen.
4. Käynnistetään myös soiden ennallistamissuunnittelu mukaan lukien Teerinevan ennallistaminen. Teerinevan ennallistamiseen etsitään yritystä yhteistyössä Hiilipörssi Oy:n kanssa. Arvioidaan aiemmin laadittujen soiden ennallistamiskohteiden toteuttamismahdollisuudet.
5. Kunnostusohjelmalle luodaan ”kasvot”, joka tarkoittaa, että sillä on nimetty johtaja/johtoryhmä, joka vastaa ohjelman toteutuksesta ja tiedottamisesta.
6. Keski-Pohjanmaan liitto kutsutaan kunnostusohjelmaan mukaan maakuntajärven pelastamiseen.

*Mikko Viitasalo, teksti ja kuva*

# Ympäristö- tietoisten sijoittajien Julkuneva

Pääomasijoitusten hallinnointiyhtiö Dasos Capital Oy kulkee sijoitustoiminnassa omia polkujaan. Se on erikoistunut sijoittamaan erityisesti metsiin ja luontoon liittyviin vaihtoehtoisijoituksiin, monimuotoisuutta ja hiilinieluja ylläpitäviin ja edistäviin metsäkohteisiin. Hiilensidonta on nykyisin ympäristötietoiselle sijoittajalle tärkeä mittari tuottoprosentin tavoin. Dasoksen periaatteena on, että kaikki metsäsijoitukset kuuluvat FSC -sertifikaatin piiriin ja luontoarvoja huomioidaan enemmän mitä lait ja ohjeistukset määräävät. Rahaston sijoituskriteerit SFDR -vaikuttavuussijoitusrahastossa ovat korkeat myös ekologiasessa mielessä. Metsäomaisuuden hiilipääoman on oltava vuositasolla positiivinen - metsiin sitoutuvan hiilen määrä on suurempi kuin sieltä poistuu.

Talousmaailmassa mittarina on euro, mutta Dasos Habitat Fund rahaston sijoitusalan ammattilainen Tapani Pahkasalo näkee, että luonnollekin olisi saatava mitattava arvo. Sen ei tarvitse olla euro, voidaan puhua myös luontoarvoista, habitaattihehtaareista tai jostakin suureesta jolla verrata luontoarvoa taloustuottoon.

Pahkasalo kertoo, että Vetelin Julkuneva on hankittu vapailta markkinoilta Vapon myymänä 2020. Ajatus Julkunevan hankinnasta liittyy pääosin luontoarvojen vuokraustoimintaan tulevaisuutta ajatellen. Julkunevan palsta on 350 hehtaarin suo- ja metsäalue, jossa on paljon monimuotoisuutta. Iso alue antaa enemmän suojelupotentiaalia, kuin sirpaleiset pienet suojellut kohteet. Tämä oli myös yksi hankinnan peruste.

Ajatuksena on käyttää Julkunevan metsäalueet FSC-sertifikaatissa vaadittavan 5 % suojelun täyttämiseksi vuokraamalla alaa sitä tarvitseville. Varsinainen suoalue joutomaana ei sertifikaatin vaatimuksia täytä, mutta suo täydentää kokonaisuutta ja on rahaston omalla päätöksellä kaikkien tuottovaatimusten ulkopuolella ainakin toistaiseksi.

Ehkä tulevaisuudessa suon hiilivarastolla on käyttöä ja arvoa positiivisena hiilivarastona, joka kasvaa koko ajan.

Julkuneva sijoituskohteena edustaa rahastolle tavanomaista alemmaa tuottotavoitetta ja rahaston omistus pohja on kokonaan kotimainen. LähiTapiola, Eläkevakuutusyhtiö ELO ja Suomen Kulttuurirahasto ovat rahaston pääsijoittajat. Rahastolla on myös muita hankintoja useita tuhansia hehtaareita. Lisäalueita hankitaan kunhan niissä on riittävästi luontoarvoja ja ne parantavat suojelualueiden kytkeytyneisyyttä muihin suojelualueisiin.



## ”Reilun kaupan” puuntuotantoa

Pahkasalo toivoo, että sijoitustoiminta voisi samalla olla ”Reilun kaupan” puuntuotantoa, joka näkyy myös parempana puun hintana toimijoille, eikä hyödyttäisi vain välikäsiä.

Taloudellisen kannattavuuden saavuttamiseksi toisaalla harjoitettavan metsätalouden on katettava myös suojelualueiden kustannuksia. Jos ympäristötietoinen kuluttaja on valmis maksamaan tuotteesta paremman hinnan niin olisi kohtuullista, että myös luontoa vaalinut alkutuottaja saisi siitä osansa.

Metsämaita halutaan nykyisin kovasti myös tuulivoiman tuotantoalueiksi. Pahkasalo on asiassa varautuneen odottava. Tuulivoimarakentaminen aiheuttaa aina luontokatoa ja metsien pirstaloitumista. Ratkaisuksi hän näkee biodiversiteettikompensoidun tuulivoiman, jossa luonnon hyväksi tehtävät kompensatiot ovat suurempia kuin kompensoitavan toiminnan aiheuttamat haitat. Tekemällä luontoteko, voidaan estää luontokato, päättää Pahkasalo haastattelun.

*Teksti: Teemu Tuovinen  
Kuva: Hannu Saari*

# Lumimuutoksessa kalastetaan, ennallistetaan ja vaalitaan perinteitä

**P**ohjois-Karjalainen Osuuskunta Lumimuutos on oivaltanut, miten kaikki liittyy kaikkeen. Ilmastonmuutos muuttaa vesien tilaa, lajistoa, koko ympäristöä ja ihmisten kulttuuriperintöä nopeammin kuin koskaan. Ilmastonmuutoksesta kärsii koko kulttuurillinen perimä, etenkin luontaistaloutta harjoittavat ihmiset ja heidän kulttuurinsa jatkumo on katoavaa kansanperinnettä.

Osuuskunta on perustettu 2005 ja siinä on mukana aktiivisesti toistakymmentä oman alansa ammattilaista. Monia heistä yhdistää kalastajan työ, tutkijan tausta sekä eri tavoin ympäristöntutkimus, ennallistaminen ja taselaskenta. Osuuskunta on täynnä alansa huippuosajia, heillä on vahvaa kansainvälistä yhteistyötä tutkimusverkostoissa, ympäristötiedon keräämistä drooneilla ja ainutlaatuisella laserlaitteistolla. Lisäksi osuuskunnalla on tiiviit yhteydet Nasa -aineistojen käyttöön, joten Lumimuutoksessa ollaan tekniikan huipulla ympäristödatan keruussa.

Yksi osuuskunnan merkittäviä tulonlähde on kuitenkin kotimaisen kalan pyynti, jalostus ja markkinointi. Kalastuksella hoidetaan ympäristön tilaa sekä ylläpidetään kulttuurillista perimää perinteisten ammattien säilyttämiseksi. Osuuskunnalla on Suomessa 63 hankekohdetta, joista yli 3000 ha on osuuskunnan itselleen hankkimia maa-alueita, lähinnä soita ja metsiä.

Pohjanmaan piirin alueella heillä on kolme kohdetta, Soinissa ja Ähtärissä. Esimerkiksi Soinin Matosuon kohde on hankittu Valpon turvetuotantovarauksiin kuuluneelta alueelta ja tulee olemaan yksi ennallistamishankkeen kohde.

Osuuskunnan ennallistamishankkeiden vaikutus ulottuu jo yli 36000 hehtaarin alueelle. Tavoitteena tulevaisuudessa on hankkia 3-4 laajempaa aluekokonaisuutta, mutta voidaan hankkia myös hakkuuhan alla olevia vanhoja metsiä tarvittaessa kaikkialta. Pirkanmaan ja Pohjanmaan rajan tuntumassa on yksi laajimpia hankealueita, johon kuuluu kaikkiaan yli 16000 ha tutkimusaluetta. Kuivajärven valuma-alue on laajasti ennallistettu. Alueella on runsaasti soita ja vanhoja turvetuotantoalueita, lisäksi alue on merkittävä riekkojen elinalue, jonka osalta käynnistetään tutkimustoimintaa.

Kolme suota—kolme suojelutarinaa: Osa 2



Matonevalta. Kuvat: Tero Mustonen/  
Lumimuutos

Tavoitteena ja toiveena osuuskunnalla on saada aikaan kansallisesti merkittäviä aluekokonaisuuksia, pitkän aikavälin toimintaa alueille, jossa myös paikallinen ihminen on huomion kohteena. Osuuskunnan haluaa korostaa perinteiden ja kulttuurin säilymistä osana toimintaa ja he haluavatkin mahdollistaa paikallisväestölle ruohonjuuritason toiminnan jatkumisen, esimerkiksi kalastusammattin muodossa.

Yhtenä luonnon ja kulttuurin yhteenliittymänä osuuskunnassa nähdään metsäpeuran levittäytyminen ja kannan vaaliminen. Lajin tulisi levittäytyä vanhoille elinalueille luonnon monimuotoisuuden ja lajiin liittyvän kulttuuriperinnön takia.

Tarkemmin osuuskunnan toiminnasta ja taustoista löytyy osoitteista [www.lumikala.com](http://www.lumikala.com) ja [www.maisema.org](http://www.maisema.org)



**P**iirin lounaiskolkassa Isojoen Koppe-  
lonkylässä pitkään turvefirman va-  
rauksessa ollut hieno Housukeidas pää-  
tyi yksityiseksi suojelualueeksi viime vuonna.  
Sadan hehtaarin laajuinen keidassuo pienine  
allikkoineen oli pitkään turvetuotannon uhkan  
alla. Kertaalleen piiri sai valituksillaan luvan  
hylätyksi reilu 10 v sitten mutta sitkeästi Va-  
po koetti kohteelle saada ympäristölupaa,  
kunnes peruutti lupahaun vähän yllättäin jos-  
kus vuoden 2015 tienoolla.

Vuosien vieressä kohde päätyi julkiseen  
myyntiin ja nimettömänä pysyttelevä luon-  
nonsuojelija teki palstasta kaupat. Henkilöllä  
ei ole yhteyksiä Isojoelle ja hän asuu aivan  
muualla Suomessa. Oston perusteena oli rak-  
kaus luontoon ja halu säilyttää luonnontilaisia  
soita. Useammankin palsta hankkinut omista-  
ja kertoo satsaavansa alueisiin, jotka eivät ole  
valtiolla suojelualueiden hankintalistalla ja  
siten yksityisinä suojelualueina "ovat rikka-  
rokassa" laajentamassa suojelualueita.

Etelä-Pohjanmaan suoselvityksen mukaan  
Housukeidas on linnustollisesti lajirikas ja  
suo kytkeytyy hyvin ympäröiviin soidensuo-  
jelualueisiin. Kuuluhan Housuneva yhteen  
eteläisen Suomen laajimmista  
"asumattomista" ja laajimmista suo- ja metsä-  
alueista, koska muutaman kilometrin metsäalueen takaa aukeaa laaja Mus-  
tasaarenkeidas-Haapajärvi-Huidankeidas suokokonaisuus, joka vetää ver-  
tansa mille tahansa suokokonaisuudelle laajuudessaan.

Housukeitaassa on kilpikeitaan piirteitä, kokonaisuudessaan suoala on noin  
160 ha, josta suojelun ulkopuoliset alueet ovat nykyisin ojitettuja. Parasta  
suossa on sen allikkoalueet. Vaikka lammet ovat melko pieniä, eivät ne  
kuiva kesälläkään ja suosivat siten monipuolisesti linnustoa ja muutakin  
eläimistöä. Housukeidas on myös helppo tavoittaa, koska turpeenottoa  
suunnitellessa suon laitaa on tehty ajokelpoinen tie.

Isojoen ja koko Suupohjan alueen luonnontilaisilla soilla tärkeänä lajina  
esiintyy riekko. Kanta on vielä monin paikoin vahva, ainakin elinvoimai-  
nen. Housukeitaalla ja sen lähisoilla riekko on vuosikymmeniä ollut "ihan  
tavallinen laji", vaikka se piirin alueen monilta soilta on lähes hävinnyt jo  
kokonaan. Vuodet näyttävät, nähdäänkö Housukeitaalla jopa metsäpeuroja  
kesäaikana laiduntamassa, siihenkin alue sopii erinomaisesti.

Kolme suota—kolme suojelutarinaa: Osa 3

## Housukeidas säästyi turpeenotolta

Soiden nimeäminen on aluekohtainen juttu. Monissa maakunnissa soiden  
nimet vaihtelevat olemalla loppuosaltaan, -suo, -neva, -räme, -aapa -  
päätteisiä. Länsisuomalainen nimeämistapa on monin paikoin -neva, mut-  
ta juurikin Isojoella ja Pohjois-Satakunnassa suot ovat hyvin usein keitai-  
ta. Kuvaako keidas -nimi karuilla alueillamme luonnon monimuotoista  
rikkautta vai onko ilmaisu vain pohjalaista kehua?

Suot ovat olleet aikaisemmin todella merkittäviä "keitaita" alueen ihmisel-  
le, joista on ammennettu riistalihaa, suomarjoja, kalaa ja karjallekin hei-  
nää. Keidas ei nimenä ole lainkaan väärä suon rikkauksia kuvattaessa!

*Teksti ja kuva: Teemu Tuovinen*

## Markku Harju palkittiin piirin ympäristöpalkinnolla

Nordic Wildlife Care ry:n toiminnanjohtaja Markku Harju palkittiin piirin ympä-  
ristöpalkinnolla kevätkokouksessa Vaasassa toukokuussa. Harju palkittiin pyy-  
teettömästä työstä luonnonvaraisten eläinten hoitamisessa. Harju pyörittää vil-  
lieläinhoitolaa Mustasaassa. Harjun haastattelun voit lukea piirin internetsivuilta  
[www.sll.fi/pohjanmaa](http://www.sll.fi/pohjanmaa)

Kuvassa Markku Harju piirin puheenjohtaja Heli Hämäläisen kanssa.



# Yksi puu muiden joukossa

**N**yt on se aika, kun moottorisahat kaivetaan naftaliinista ja huolletaan. Terät viilataan ja pistetään sahat laulamaan. Polttopuita kaadetaan ja markeja maisemoidaan. Siistitään nurkkia, roskapuut poistetaan, turhat risut siivotaan ja kaadetaan auton kylkiä raapivat sekä tielle ulottuvat puut.

Mutta tunnetaanko kaikki puut mitä tuli kaadetua? Mitä lajeja jäi pystyyn ja minkä verran? Havaittiinko myös pienet taimet? Mitä tapahtui risuille? Sattuiko kaatolistalle haapa? Mistä se tunnetaan?

Kevään viimeinen lehdetön puu muistetaan syksyiseltä metsäpolulta havisevana, värien iloitteluna kullankeltaisesta aniliinin punaisen hohtoon syysauringossa. Sukupolvien ympäröimänä seisoo jyrkärunkoinen vanhus, emopuu, monimuotoisuuden superpuu, haapa. Jos kaatolistalta löytyi haapa, toivottavasti se oli kaulattu jo pari kesää aiemmin. Montako haapaa kaatui? Kaatuiko tarvepuuta, saahan siitä hienoja lankkuja. Ensi kesänä seurana on jo satoja, ellei jopa tuhansia juurivesoja. Suurella todennäköisyydellä koko haavikko on yhtä ja samaa puuyksilöä. Ilman kaulaamista kaadetun haavan kosto voi olla jopa 100 000 juurivesaa hehtaarilla.

Kovin moni ei tiedä haavan luontoarvoja. Mitä pohjoisempaa haapa kasvaa sitä jalommaksi se muuttuu havumetsävyöhykkeellä. Se muokkautuu koko elinajan monien eliöiden asuinpaikaksi. Nuoresta taimesta vanhaksi, jopa 200-vuotiaaksi saakka sen rungolla ja juuressa elää satoja eri eliölajeja. Siksi haapaa kutsutaan luonnon superpuuksi, monimuotoisuuden tukijaksi ja luontokadon ehkäisijäksi. Jos haapa jäi pystyyn, on se paras teko

luonnon monimuotoisuuden tukemiseksi.

Haavikot toimivat suojapuustona esimerkiksi havumetsälle. Haavoissa esiintyy paljon kovakuoriaislajeja. Kun metsässä tai sen yhteydessä on haapoja, alueen hyönteiskiintiö on täynnä ja esimerkiksi tikoille riittää paljon ravintoa ja kolopuita, jolloin haitalliset havutuholaiset eivät niin helposti pääse valtaamaan alaa.

Vanhon haapojen uurteilla tyvillä kasvaa sieniosakkaita ja lehtimäisiä jäkäliä, kuten raidankeuhkojäkäliä ja munuaisjäkäliä. Ne sisältävät sinibakteeriosakkaan, joka sitoo ilmakehän tyypeä. Tämä edistää maaperän kasvukunnon säilymistä hyvällä tasolla. Ravinteet kiertävät, kun sienten ja pieneliöiden hajotustoiminta on vilkasta.

Jos puita aiotaan kaataa, tulee selvittää, esiintyykö alueella uhanalaisia tai vaarantuneita

direktiivilajeja, kuten liito-orava, lepakot tai hyönteiset ja tikat. Onko alue metsässä, pihassa, pellon ja metsän reunassa vai joutomaalla? Puiden kaadon vaikutukset myös maisemaan tulee huomioida. Varsinkin raja-alueilla tulee maanomistajien kanssa neuvotella luvat kuntoon, jotta naapurisopu säilyy.

Tämä kirjoitus syntyi halusta saattaa nämä asiat kaikkien tietoon. Käännetään luontokato, tehdään mieluummin luontoteko.

**Luonnon puolesta: Heli Hämäläinen, Suomen Luonnonsuojeluliitto Pohjanmaan piiri pj. ja Marjo Lehtisalo, ympäristöneuvoja**



Mazu Syrjälä